

Gevelbeplanting bij onroerend erfgoed bepaalt vaak mee de charme van het goed. Ze kunnen eveneens een verkoelende, beschuttende, isolerende en dempende functie voor de gevel hebben. Daarnaast vormen ze een voedings- en schuilplaats voor allerlei dieren.

Klimplanten kunnen opgedeeld worden in 2 grote groepen:

- planten die op eigen houtje tegen de gevel klimmen en zich eraan hechten;
- planten die een klimhulp of draagstructuur nodig hebben - aangepast aan hun groeiwijze - waarrond ze kunnen slingeren of geleid kunnen worden. Deze groep bestaat uit:
 - winders of slingerplanten
 - rankers of soorten die ranken vormen
 - enteraars of steunklimmers

Daarnaast zijn er nog leibomen, die door snoei en met 'klimhulpen' geleid kunnen worden om in een vlak te groeien, zoals tegen een gevel.

Alle gevelplanten vragen regelmatige controle en onderhoud om ervoor te zorgen dat ze gezond blijven en geen schade berokkenen aan het onroerend goed.

WAT DOEN?

Regelmatige controle en onderhoud

Controleer regelmatig de plant en haar omgeving. Kijk na of:

- de beplanting geen schade aan het bouwkundig erfgoed berokkent;
- de regenwaterafvoer niet verstopt zijn of afgekneld worden door de beplanting;
- de klimsteun nog in goede staat is.

Gevel onderhouden

Breng en houd gevels in goede staat alvorens er planten voor of op te laten groeien:

- zorg ervoor dat voegen en barsten goed opgevoegd zijn met een mortel die compatibel is met het bestaande metselwerk, zeker bij planten met hecht'wortels' (dit zijn geen echte wortels en nemen dus geen water of voedingsstoffen op);
- herstel slecht hechtende pleister en scheuren of barsten in bepleistering.

Klimhulpen voorzien

Zowel voor nieuwe als bestaande planten kunnen klimhulpen voorzien worden, zoals een rek, opgespannen staaldraad, ogen in de gevel, ijzeren klimstokken... Historische klimhulpen worden indien mogelijk hergebruikt. Herstel, vervang of maak klimhulpen uit duurzame en roestvrije materialen, reversibel en pas ze aan aan de grootte en gewicht van de (volwassen) plant. Stem ze eveneens af op de plantensoort. Winders hebben nood aan verticaal gerichte klimhulpen, rankers aan '+' of 'x' vormige klimhulpen en enteraars aan horizontale draden of staven.

Beperk schade aan gevels bij bevestiging tot een minimum!

Planten onderhouden

Dek de wortels van wintergevoelige planten af met bladeren of stro tegen de vorst of zet niet-winterharde potplanten binnen. Geef ze water bij lange droge periodes en voorzie de nodige bodemverbeterende middelen.

Leid slingerende en leiplanten tijdens het groeiseizoen en in de herfst door ze met natuurlijk bindtouw of bindbuis (dit is een gladde, holle elastische plasticdraad) aan de klimhulpen te binden. Geef de stengels daarbij wat speling, ze worden elk jaar dikker.

Houten klimhulp

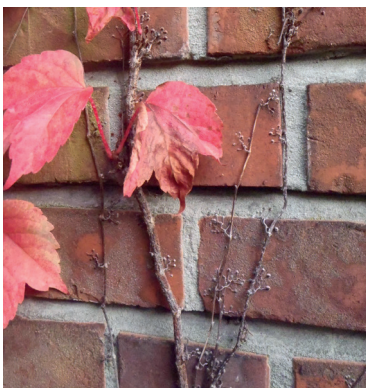
Regelmatig bij snoeien voorkomt dat de klimplanten in de dakgoten of voor de ramen groeien

Snoei klimop regelmatig om daken en goten te vrijwaren

Blauwe regen is in staat om zinken regenwaterafvoer te wurgen waardoor een vlotte hemelwaterafvoer verhinderd wordt. Dikker wordende stengels zullen de regenpijp op termijn lostrekken uit de muur.

Hechtnapjes van wilde wingerd

Snoeien

Er is een enorm verschil in groeisnelheid en aanhechtend vermogen tussen de verschillende klimplanten. Klimop vormt bv. fijne twijgen die tot diep in spleten, openstaande voegen of barsten in het metselwerk kunnen dringen. Blauwe regen daartegenover hecht zich door middel van een sterke en krachtige rotatie rond een vast element. Pas het gepaste onderhoud en de snoeitechnieken toe, afhankelijk van de plantensoort en het gewenste resultaat.

Snoei klimplanten regelmatig bij tot 0,5m onder de goten en dakbedekking om verstoppingen van de goten en schade aan de dakbedekking te voorkomen. Houd eveneens ramen, deuren en regenwaterafvoerbuizen vrij van beplanting. Stem de keuze van klimplanten af op de beschikbare ruimte of kies eventueel voor een cultivars (bv. van klimop) die minder groot wordt en dus minder snoeiwerk vraagt.

Snoei sterk overhangende takken terug opdat hun gewicht (bij regen of sneeuw) niet als hefboom werkt en (delen van) het muurwerk mee trekt en beschadigt.

WANNEER / HOE VAAK?

- controle en onderhoud: minstens jaarlijks;
- planten leiden en aanbinden: 1x in het voorjaar en 1x in de herfst (vergezeld van lichte snoei);
- snoeien: Wanneer en hoe vaak te snoeien is afhankelijk van de plantensoort en wat je wil bereiken (intomen of juist de groei of bloei bevorderen). Minstens jaarlijks, halfjaarlijks vermindert het werk aanzienlijk. Snoeiwerken moeten steeds in vorstvrije omstandigheden gebeuren.

Zie indicatie in [overzichtstabel](#).

WIE?

Voorgenoemde werken kunnen in eigen beheer uitgevoerd worden indien de te snoeien zones veilig bereikbaar zijn. Eventueel kan beroep gedaan worden op een tuinaannemer of maatwerkbedrijf. Raadpleeg een boomverzorger of plantdeskundige als het om planten met erfgoedwaarde gaat of wanneer de situatie geëscaleerd is. Contacteer een restauratie-aannemer om eventuele schade aan muren te herstellen.

WAT VERMIJDEN? WAAROP LETTEN?

Vermijd:

- uitstellen van de werken. Snoeien op regelmatige basis zorgt voor een geringere arbeidsintensiteit;
- dat regenwaterafvoerbuizen afgekneld worden door de beplanting. Houd vooral blauwe regen en andere wurgers in de buurt van buizen in toom;
- schade aan de gevel of andere elementen van bouwkundig erfgoed;
- ver overkragende struiken, waarbij het zwaartepunt te ver van de gevel hangt. Snoei regelmatig bij zodat de klimhulp en de gevel het gewicht kunnen dragen;
- klimplanten rond onderhoudsgevoelige gebouwoonderdelen. Snoei planten voldoende bij zodat ze weg blijven van goten, ramen, deuren...
- hechters op bepleisterde gevels of metselwerk in slechte staat. Voorzie afstandsbegroening.

Let op:

- bij werkzaamheden aan het gebouw. Bescherm de planten zo nodig;
- de hechtwortels van sommige planten zoals klimop groeien weg van het licht en hechten zich vast in spleten, barsten of open voegen van (on gezond) metselwerk, hout of steen. Doordat de wortels uitzetten bij het groeien, drukken ze op de randen en kunnen ze scheuren, barsten en voegen groter maken;
- met zuignapjes van klimplanten. Ze zijn moeilijk te verwijderen en laten zo sporen na op pleister en hout. Wil je deze klimplanten of delen ervan verwijderen, zaag dan de tak of stam onderaan door en wacht voldoende lang om de takken weg te halen tot ze zijn afgestorven (enkele maanden - jaar). De zuignapjes of wortels zullen makkelijker loslaten en minder sporen achterlaten;

- sommige soorten laten zich geleiden en andere niet. Rankers, enteraars en winders zijn makkelijker in onderhoud dan bijvoorbeeld klimop en wilde wingerd. Deze laatste kiezen zelf het oppervlak dat ze beslaan en vergen bijgevolg meer onderhoud;
- voorzie bij het planten van klimplanten voldoende plantafstand tot de gevel. Planten groeien immers ook in de breedte;
- met vruchtdragende planten. Het sap van sommige vruchten kan verkleuring of vlekken veroorzaken op de gevel of onderdelen van de gevel.

MEER INFO?

Documentatie en literatuur:

- Voor de meeste klimplanten gelden dezelfde eisen en beheersmaatregelen als voor heesters: zie: <https://www.ecopedia.be/artikel/technisch-vademecum-heesters> (ANB2015)
- Overzicht klimplanten: <https://www.vlaamsbrabant.be/sites/default/files/media/files/2020-06/overzicht-klimplanten-dt.pdf>
- Hermy et al., *Groenbeheer, een verhaal met toekomst*, Velt vzw i.s.m.afdeling Bos en Groen, 2005, p279-324
- Meer tuinadvies kan je vinden in de 'Encyclopedia of Gardening' van the [Royal Horticultural Society](https://www.royalhorticulturalsociety.org/).

Wet en regelgeving

Sommige klimplanten zijn beeldbepalend of hebben zelf erfgoedwaarde. Is uw object beschermd als monument of maakt het deel uit van een beschermd stads- of dorpsgezicht, vraag dan advies bij het agentschap Onroerend Erfgoed of uw gemeente. Verschillende werken, zoals kappen, zijn vergunningsplichtig of vallen onder de meldingsplicht.

Verschillende provincies en gemeenten bieden subsidies voor onderhoud aan groen erfgoed.

Gecertificeerde boomverzorgers

Een lijst met gecertificeerde 'European Tree Workers' (boomverzorgers) en 'European Tree Technician' (boomtechnisch raadgever) vind je op <https://www.bomenbeterbeheren.org/gecertificeerd-boomverzorger/>

Erfgoedhuis Den Wolsack
Oude Beurs 27 – 2000 Antwerpen
T + 32 3 212 29 50
btw-nr. 0445.321.852
info@monumentenwacht.be
www.monumentenwacht.be

